

Nordjysk socialaftale 2023-2024

Politisk strategi for det specialiserede social- og specialundervisningsområde

Forord

Nordjysk Socialaftale 2023-2024 sætter retningen for de 11 nordjyske kommuners og Region Nordjyllands samarbejde på det specialiserede social- og specialundervisningsområde.

Visionen for Nordjysk Socialaftale 2023-2024 er en fortsat særlig opmærksomhed på borgernes mulighed for egenmestring. Egenmestring har været i fokus før, men der er bred enighed om dens betydning og værdi i forhold til at sætte den enkelte borger med særlige behov i centrum af eget liv – uanset funktionsevne. Og det er en ambition, der aldrig går af mode.

Som et supplement til egenmestring er der i Nordjysk Socialaftale for 2023-2024 ligeledes et fokus på de meningsfulde fællesskaber, som er så vigtige for, at vi, som mennesker og sociale væsener, kan trives og udvikle os. For uden gode og opbyggelige fællesskaber er den personlige og sociale udvikling vanskelig. Det er to vigtige aspekter i ethvert menneskes liv, som de nordjyske kommuner og Region Nordjylland bakker op om. Egenmestring og meningsfulde fællesskaber kan hver især- og i kombination bidrage til, at borgerne kan leve det liv, de ønsker og dermed højne livskvaliteten og livsglæden for den enkelte.

Med socialaftalen for 2023-2024 sættes der fornyet energi til fokusområder og initiativer på det specialiserede socialområde, som er meget aktuelle og relevante. Det er dermed fortsat ambitionen, at vi i Nordjylland arbejder på en stærkere socialpsykiatri og et bedre samarbejde mellem parterne på psykiatriområdet. Det er ligeledes fortsat ambitionen, at borgere med udviklingshæmning og demens skal have de bedst mulige vilkår i deres seniortid. Her er det vigtigt at trække på de mange gode erfaringer fra både kommunale og regionale tilbud og dermed udvikle tværgående viden om, hvad der virker bedst.

Tværgående videns- og erfaringsudveksling er vigtigere end nogensinde. Det specialiserede socialområde står, ligesom mange af de øvrige velfærdsområder, over for store udfordringer de kommende år med flere borgere, der har behov for hjælp og færre personaleressourcer.

Ud over de regionale fokusområder er der nationale initiativer, som får betydning for rammeaftaleområdet i den kommende aftale periode. Der er i 2020-2021 gennemført en national evaluering af det specialiserede socialområde, hvorfra der er afrapporteret i foråret 2022. En evaluering som blandt andet har dannet grundlag for en national specialeplanlægning på det specialiserede socialområde.

Det er et spændende arbejde, som vi ser frem til at bidrage til.

Thomas Kastrup-Larsen, KKR Formand

Mogens Gade, KKR Næstformand

Indhold

Resumé Side 1

Nordjysk Socialaftales formål Side 2

Vision for det specialiserede socialområde Side 3

Fokusområde 1: Sammen om en stærk socialpsykiatri Side 5

Fokusområde 2: Den gode alderdom Side 7

Fokusområde 3: Effektive og vidensbaserede løsninger Side 8

Udvikling og koordinering Side 9

Centrale udmeldinger Side 11

Det forstærkede samarbejde Side 13

Styring og økonomi Side 14

Bilag Side 15

Resumé

Med Nordjysk Socialaftale 2023-2024 sætter de nordjyske kommuner og regionen fokus på borgerens muligheder og potentiale for i højere grad at kunne mestre sit eget liv og deltage i fællesskabet. Det er besluttet at fortsætte med de fokusområder, som blev udpeget i Nordjysk Socialaftale for 2021-2022, da disse fortsat er meget relevante. Aftalen udmøntes således gennem fokusområderne:

- Fokusområde 1: Sammen om en stærk socialpsykiatri
- Fokusområde 2: Den gode alderdom
- Fokusområde 3: Effektive og vidensbaserede løsninger

Udvikling og koordinering

Med Nordjysk Socialaftale sker der en koordinering af tilbuddene inden for det specialiserede social- og special-undervisningsområde i Nordjylland, hvor det vurderes, om der er sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på området. Det opleves overordnet set, at der er sammenhæng mellem kommunernes efterspørgsel og de udbudte tilbud. Dog har afdækningen også vist, at der er behov for øget fokus på det rette tilbud af tværgående tilbud og pladser til børn og unge med autismespektrumforstyrrelser samt til borgere med udviklingshæmning og dom.

Centrale udmeldinger

I Nordjysk Socialaftale for 2023-2024 afrapporteres på tre centrale udmeldinger. De centrale udmeldinger udsendes, når Socialstyrelsen er bekymret for udbuddet af tilbud til bestemte målgrupper og vedrører: 1) Udviklingshæmmede borgere med dom og behov for afsoning på sikret afdeling, 2) Udsatte gravide med skadeligt rusmiddelbrug og behov for døgnbehandling og 3) Børn, unge og voksne med svære spiseforstyrrelser. Fælles for de tre centrale udmeldinger er, at de alle har været under behandling i aftaleperioden for 2021-2022.

Som i Nordjysk Socialaftale fra 2021-2022, er det de nordjyske kommuners vurdering, at der kun er behov for at se på tilbudsviften i forhold til sikrede afdelinger til udviklingshæmmede borgere med dom.

Kommunerne i Nordjylland anbefaler derfor, at en ny sikret afdeling til borgere med udviklingshæmning og dom etableres i Vestdanmark i tilknytning til et af de offentlige drevne tilbud, der leverer ydelser til borgere med udviklingshæmning og dom efter domstype 2. De nordjyske kommuner er i dialog herom med de øvrige kommuner i Vestdanmark og øvrige relevante parter som KL og Social- og Indenrigsministeriet.

Styring og økonomi

Nordjysk Socialaftale 2023-2024 lægger rammerne for kapacitets- og prisudviklingen for tilbud omfattet af aftalen. Dette sker gennem Styringsaftalen, hvis primære formål er at beskrive principperne for finansiering, takstberegning- og betalingsmodeller for kommunale og regionale sociale tilbud i den nordjyske region.

Nordjysk Socialaftales formål

Nordjysk Socialaftale er en politisk aftale, der indgås af de 11 nordjyske kommuner og Region Nordjylland. Formålet er at sikre udvikling, koordinering og styring af det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Nordjylland. Aftalen skal blandt andet sikre, at regionens borgere altid har adgang til de nødvendige højt specialiserede tilbud og kompetencer i regionen.

Nordjysk Socialaftale udspringer af lov om Social Service og Bekendtgørelserne om rammeaftaler på det sociale område og for lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud. På baggrund heraf har de nordjyske kommuner og regionen udarbejdet nærværende politiske aftale, der skal sætte retningen for det fælleskommunale samarbejde på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Nordjylland i 2023-2024. Samarbejdet gælder konkret i forhold til de specialiserede tilbud, der er omfattet af Styringsaftalen, hvilket er de tilbud, som benyttes af andre kommuner end driftsherren. I 2022 drejede det sig om ca. 2.400 dag- og døgnpladser hvilket svarer til ca. 23% af det samlede antal pladser i Nordjylland.

Men samarbejdet er bredere end blot køb og salg af pladser. Med Nordjysk Socialaftale samarbejder de nordjyske kommuner og regionen også om at udvikle indsatser og tilgange til konkrete målgrupper.

Det har udmøntet sig i en overordnet vision samt tre konkrete fokusområder, som kan læses på de efterfølgende sider.

Vision for det specialiserede socialområde

Vision:

”Kommunerne og regionen vil gennem samarbejde og vidensdeling understøtte borgerens mulighed for egenmestring og deltagelse i meningsfulde fællesskaber med fokus på borgerens unikke og individuelle behov”

Egenmestring og meningsfulde fællesskaber, som omdrejningspunkter for samarbejdet

Visionen er den overordnede retningspil for samarbejdet på det specialiserede socialområde i de kommende år, og her er egenmestring og meningsfulde fællesskaber valgt som omdrejningspunkt.

Egenmestring har været en del af Nordjysk Socialaftale for 2021-2022 og er fortsat yderst aktuel, da alle borgere skal have mulighed og redskaber til at kunne mestre så meget af sit eget liv som muligt. Øget egenmestring kan give borgeren øget frihed, livskvalitet og selvbestemmelse. Det er ikke alle, der har de samme forudsætninger, hvorfor udgangspunktet altid skal være den enkelte borgers behov og ressourcer. Dette skal ske i tæt samarbejde med borgeren, så initiativerne ikke er til borgeren men med borgeren.

Som supplement til egenmestring er der i Nordjysk Socialaftale 2023-2024 ligeledes fokus på meningsfulde fællesskaber. Meningsfulde fællesskaber er basalt set vigtige i forhold til at opleve tryghed som menneske, men også for det enkelte menneskes oplevelse af mening med livet. Det, at være en del af noget, at have samhørighed med andre og dermed være noget i kraft af andre, er fundamentale elementer af det at være menneske. De meningsfulde fællesskaber er således betydningsfulde og medvirkende til at udvikle vigtige sociale kompetencer.

De nordjyske kommuner og regionen ønsker, at alle mennesker skal have så meget medbestemmelse på eget liv som muligt. Det kræver, at myndighed og driftsherre arbejder målrettet med at inddrage borgeren i eget forløb med henblik på at sikre størst mulig mestring af eget liv. Det er der stort fokus på i de enkelte kommuner og regionen, og der sættes fokus på det i denne Socialaftale, fordi arbejdet kan suppleres via samarbejde.

Visionen udmøntes gennem de valgte fokusområder, og disse er specifikt valgt, fordi det er områder, der fordrer samarbejde.

Fokusområder

For at udmønte visionen om øget egenmestring og meningsfulde fællesskaber, er der udvalgt tre fokusområder.

På samme måde som omdrejningspunkterne egenmestring, er fokusområderne og initiativerne for 2023-2024 en videreførelse af fokusområderne fra 2021-2022. Grundet Covid-19 har udmøntningen af initiativerne på de tre områder været udfordret, hvorfor de føres videre i nærværende socialaftale for 2023-2024.

Og med udgangspunkt i hvilke udfordringer der er i de kommende år kræver et fælleskommunalt fokus, er fokusområderne fortsat yderst aktuelle. Kommunerne har oplevet og oplever fortsat en vækst i forhold til borgere indenfor socialpsykiatrien og borgere på socialområdet, som bliver ældre. Analyser viser desuden, at disse to målgrupper vil stige endnu mere i de kommende år. Derfor er disse målgrupper valgt som fokusområde 1 og 2.

Det 3. fokusområde sætter skarpt på, hvordan man kan skabe den mest effektive kvalitetsindsats med udgangspunkt i progression og borgerens behov.

Fokusområdet i 2023-2024:

- Fokusområde 1: Sammen om en stærk socialpsykiatri
- Fokusområde 2: Den gode alderdom
- Fokusområde 3: Effektive og vidensbaserede løsninger

DAS vil stå for den løbende udmøntning af fokusområderne med inddragelse af KKR.

FOKUSOMRÅDE 1: Sammen om en stærk socialpsykiatri

Vision:

”De nordjyske kommuner og regionen vil styrke fokus på borgere, der modtager indsatser i socialpsykiatrien, og sikre de bedste muligheder for mestring af eget liv og deltagelse i samfundet”

Et fokus på en stærkere socialpsykiatri har fortsat sin berettigelse som fokusområde, da de nordjyske kommuner oplever stadig flere borgere, der modtager ydelser indenfor socialpsykiatrien. Kommunerne oplever ligeledes, at borgernes individuelle behov generelt set er stigende. Dette billede flugter med data fra Sundhedsstyrelsens 10-års plan for psykiatrien fra 2022, som blandt andet angiver, at op imod en fjerdedel af alle unge kvinder oplever dårlig mental sundhed, at cirka 600.000 mennesker på nuværende tidspunkt har en psykisk lidelse og at det skønnes, at cirka 40-50 % af befolkningen i et livsforløb vil få en psykisk lidelse.

Blandt børn og unge vil cirka 15% blive diagnosticeret med en psykisk lidelse, inden de fylder 18 år. Data fra danske regioner viser tilsvarende, at der er en stigning i borgere, der får psykiatriske diagnoser, og særligt en stigning i forhold til børne- og ungepsykiatrien. Denne udvikling ser ikke ud til at ændre sig, hvorfor vi må forvente, at kurven endnu ikke er toppet.

I Nordjysk Socialaftale 2021-2022 har der været fokus på arbejdet indenfor socialpsykiatrien i kommunerne. Her valgte man tre områder indenfor socialpsykiatrien; unge med psykiske udfordringer; uvisiterede og midlertidige indsatser; samt kompetenceudvikling i forhold til udbredelse af den recoveryorienterede tilgang.

I forhold til fokuset på uvisiterede og midlertidige indsatser, er der i 2021 foretaget en undersøgelse af, hvad der fungerer godt og hvorfor, hvilken målgruppe den enkelte indsats er særlig virksom for, og hvilke udfordringer der opleves i forhold til indsatserne. Arbejdet med denne undersøgelse fortsætter i nærværende aftaleperiode for 2023-2024.

Der er ligeledes et fokus på overgange internt i kommunerne, særlig i forhold til børn/ungeområdet og voksenrådet, men også mellem behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien. Formålet er at udvikle de bedste mulige tilbud og indsatser til borgere med psykiske udfordringer samt arbejde på, at disse tilbud og indsatser kan leveres bedst muligt, til gavn for borgerne. Dette kræver stor vidensdeling og et tæt samarbejde.

Initiativer

De nordjyske kommuner og regionen har udpeget følgende initiativer til fokusområde 1:

A. Fælles kompetenceudvikling indenfor recovery

Der afholdes fælles kompetenceudvikling for at sætte fokus på recovery.

B. Unge med psykiske vanskeligheder

Der anlægges fælles fokus på langsigtede indsatser samt forebyggende tiltag.

C. Fokus på uvisiterede og midlertidige indsatser

Gennem vidensdeling og metodeudvikling arbejdes med at styrke indsatsen i forhold til uvisiterede og midlertidige indsatser.

FOKUSOMRÅDE 2: Den gode alderdom

Vision:

”De nordjyske kommuner og regionen vil gennem videndeling, kompetenceudvikling og tværfagligt samarbejde arbejde for, at ældre borgere med udviklingshæmning kan få en god alderdom ”

Der er cirka 10-12.000 ældre borgere med udviklingshæmning i Danmark, og antallet vokser. Den øgede levealder for denne gruppe borgere er en særdeles positiv udvikling, men i takt med den stigende alder kan borgeren opleve yderligere funktionstab, hvormed behovet for hjælp og vejledning øges.

I en tidlig alder kan borgere med udviklingshæmning for eksempel opleve demens eller udadreagerende adfærd, som kan være svært for borgeren selv, men også dem som skal hjælpe borgeren. Hjælpen til borgeren skal således både kunne håndtere det nedsatte funktionsniveau samt stadig have fokus på egenmestring, den enkeltes ret til selvbestemmelse, til at leve et værdigt liv og til mulighederne for at være involveret og deltagende i de borgernære fællesskaber. Det stiller andre krav til den pædagog- og sundhedsfaglige indsats såvel som for samarbejdet med pårørende og personale.

Med Nordjysk Socialaftale for 2021-2022 vil kommunerne og regionen arbejde for, at de nordjyske tilbud og personalegrupper blev bedst muligt gearret til relationen og samarbejdet med de ældre udviklingshæmmede borgere, som oplever aldersrelaterede udfordringer. Dertil ønskedes et øget fokus på det tværfaglige samarbejde med de områder, som har en særlig kompetence med målgruppen eksempelvis ældre- og sundhedsområdet. Nu også med et yderligere fokus på meningsfulde fællesskaber.

Med vidensdeling, kompetenceudvikling og øget samarbejde på tværs af fagområder vil de nordjyske kommuner og regionen arbejde for at sikre de bedst mulige forhold for, at borgere med udviklingshæmning får en god alderdom – også selvom alderdommen skulle medføre demens eller andre udfordringer.

Initiativer

De nordjyske kommuner og regionen har udpeget følgende initiativer til fokusområde 2:

A. Fælles kompetenceudvikling

Fælles redskaber til tidlig opsporing af demens samt flere redskaber til samarbejdet med borgere med udadreagerende adfærd og demens.

B. Fokus på tværfaglige samarbejde

Temadag på tværs af fagområder, hvor kommunerne kan blive inspireret og der kan blive sat ord på samarbejdet med øvrige fagområder, eksempelvis ældre- og sundhedsområdet.

C. Indsatser, der matcher borgerens behov

Vidensdeling og inspiration på tværs af kommunerne, herunder input fra forskning og andre dele af landet i forhold til hvordan vi kan skabe løsninger, der bedre matcher borgerens behov.

FOKUSOMRÅDE 3: Effektive og vidensbaserede løsninger

Vision:

”De nordjyske kommuner og regionen vil sammen vidensdele og videreudvikle metoder, tiltag og redskaber, som kan bruges til at skabe bedre og mere effektive indsatser for og med borgeren”

Med henblik på at kunne imødekomme den stigende efterspørgsel på støtte og hjælp på det specialiserede socialområde er der fortsat behov for, at kommuner og region samarbejder og deler viden. Formålet er at give den bedst mulige individuelle indsats til hver enkelt borger.

Fokusområde 1 og 2 har fokus på de målgrupper, hvor kommunerne oplever de største kapacitetsstigninger. Det store pres på området kræver imidlertid, at der tænkes i nye metoder, tilgange og redskaber.

Fokusområde 3 vil derfor have fokus på områder, hvor der er behov for at komme med løsninger i forhold til forhold, der presser økonomien og muligheden for den gode indsats. Fokusområdet vil have en særlig opmærksomhed på, hvordan de rette incitamenter kan skabe indsatser, hvor der i endnu højere grad er fokus på både borgerens behov og progression.

På den baggrund besluttede de nordjyske kommuner og regionen i Nordjysk Socialaftale for 2021-2022, at man ville udvikle nye eller forbedre eksisterende metoder, tilgange og redskaber, samt sikre bedre adgang til, og anvendelse af, data.

Den nye viden skal efterfølgende ud og leve ude på de enkelte tilbud, hvor de enkelte kommuner og regionen kan indarbejde de metoder, tilgange eller redskaber, som giver mening for netop deres tilbud. For at skabe denne nye viden vil der blive gennemført en række laboratorier, hvor man samler videnspersoner fra både kommunerne/regionen, men også fra eksterne samarbejdspartnere. Gennem vidensdeling og dialog er målet, at man kan videreudvikle på den viden der findes i forvejen, samt skabe nye mulige tilgange til hvordan man samarbejder med og omkring borgeren.

Laboratorier

De nordjyske kommuner og regionen har udpeget følgende laboratorier:

A. Fra botilbud til egen bolig

Hvordan skabes de rette incitamenter og samarbejde, så borger bliver klar til at flytte i egen bolig?

B. Den gode visitation i samspil med driftsherren

Hvordan kan man skabe de bedst mulige indsatser til borgeren?

C. Unge med autisme

Hvordan giver vi unge med autisme de bedst mulige forhold med mulighed for udvikling uden at de oplever stress og angst?

Udvikling og koordinering

I Nordjylland er der en fælles forståelse af, at den enkelte kommune ikke nødvendigvis selv er i stand til at drive specialiserede tilbud og varetage samtlige efterspurgte indsatser. Kommunerne samarbejder derfor med hinanden og med regionen om at koordinere og sikre, at de fornødne indsatser er til rådighed for borgerne på tværs af kommunegrænserne. Alt dette formaliseres i Nordjysk Socialaftale, så vi kan sikre, at der til stadighed er de nødvendige tilbud til små målgrupper og målgrupper med komplekse problemer.

Balance mellem udbud og efterspørgsel

Kommunerne og regionen har løbende fokus på, om der er det rigtige udbud af tilbud og indsatser på det specialiserede socialområde.

I forbindelse med udarbejdelse af Nordjysk Socialaftale 2023-2024 er der foretaget en afdækning af sammenhængen mellem udbud og efterspørgsel i forhold til de indsatser, som er til rådighed i den nordjyske region på det specialiserede social- og specialundervisningsområde.

På baggrund af denne afdækning vurderes der overordnet set at være en god sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud. Dog har afdækningen også vist, at der er behov for et øget fokus på det rette udbud af tværgående tilbud og pladser til børn og unge med autismespektrumforstyrrelser samt til borgere med udviklingshæmning og dom efter domstype 2-5 i åbent regi.

Fælles for de to målgrupper er, at de begge er i vækst, at der opleves udfordringer med at finde de rette pladser til borgerne i målgrupperne, samt at det er ikke en situation, der vurderes at aftage de kommende år.

For hver af disse målgrupper vil der i aftaleperioden blive foretaget selvstændige afdækninger af målgruppernes størrelse og kommunernes behov for justeringer af pladser eller nye indsatser.

Lands- og landsdelsdækkende specialundervisningstilbud

Der findes 10 lands- og landsdelsdækkende tilbud samt 8 tilbud med sikrede afdelinger på landsplan. I Region Nordjylland indgår den sikrede institution Kompasset og Undervisning- og behandlingstilbuddet CDH i denne pulje. Kapaciteten og belægningen på disse tilbud koordineres tværregionalt, da der er tale om specialiserede tilbud, der er omfattet af hel eller delvis objektiv finansiering. Dette sker i regi af KL's koordinationsforum, som følger de lands- og landsdelsdækkende tilbud og har kompetence til at sætte foranstaltninger eller initiativer i værk, såfremt der er grund til at være bekymret for bæredygtigheden af nogle af tilbuddene. I den forbindelse udarbejdes årligt en rapport, der belyser belægning og eventuelt belægningsmæssige udfordringer på de lands- og landsdelsdækkende tilbud (jævnfør bilag 4 til Nordjysk Socialaftale).

I forhold til de lands- og landsdelsdækkende specialundervisningstilbud vurderes det, at der samlet set er sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel. Dog er kapaciteten på de sikrede afdelinger under pres, hvor tre ud af otte sikrede afdelinger har opereret med overbelægning.

Til at imødegå dette pres er der åbnet fem ekstra pladser på Sjælland, ligesom 2 fleksible pladser i Nordjylland og 1 fleksibel plads på Fyn permanentgøres. Samtidig opretholdes 3 fleksible pladser i Østdanmark. Fleksible pladser aktiveres kun, hvis der ikke er øvrige ledige pladser og kun til retslige anbringelser.

Der er ligeledes iværksat en proces med etablering af 5-6 ekstra pladser i Vestdanmark.

Centrale udmeldinger

Socialstyrelsen har udsendt centrale udmeldinger for de tre nedenstående målgrupper. De nordjyske kommuner og Region Nordjylland har sammen har udarbejdet afrapporteringer herfor, som skal behandles sammen med Nordjysk Socialaftale.

Borgere med udviklingshæmning og dom (2019)

Denne Centrale Udmelding sætter skarpt på udbuddet af tilbud til borgere med udviklingshæmning og dom, som har behov for ophold på sikret afdeling. Der er i Danmark en sikret afdeling til målgruppen, som ligger på Kofoedsminde på Lolland. Grundet overbelægning på og afstand til Kofoedsminde vurderer de nordjyske kommuner, at der er behov for en sikret afdeling i Vestdanmark. Etablering af et sådant tilbud kræver landsdækkende koordinering og dialog, og de nordjyske kommuner indgår i dialog med de øvrige kommuner i Vestdanmark herom.

De nordjyske kommuner og Region Nordjylland anbefaler, at en ny sikret afdeling til borgere med udviklingshæmning og dom etableres i Nordjylland i tilknytning til et af de offentligt drevne tilbud, der leverer ydelser til borgere med udviklingshæmning og dom efter domstype 2 (åben afdeling).

På baggrund af afrapporteringer vedrørende ovenstående Centrale Udmelding er der dialog mellem Socialstyrelsen og kommunalbestyrelserne om, hvorvidt der på nationalt plan er en tilstrækkelig koordination, der sikrer det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser til målgruppen.

Gravide med rusmiddelmisbrug (2019)

Denne Centrale Udmelding sætter skarpt på udbuddet af tilbud til gravide kvinder med et skadeligt rusmiddelmisbrug og behov for ophold på et døgntilbud. De nordjyske kommuner har ikke kendskab til kvinder i denne specifikke målgruppe. På landsplan vurderes det, at der er mellem 3-8 kvinder om året, som kommunerne i Danmark har kendskab til. Det er således vanskeligt at drive et højt specialiseret tilbud til målgruppen på landsplan, men der er identificeret enkelte tilbud på landsplan, som anvendes til målgruppen, og som er eller muligvis kan have potentialet til at være højt specialiseret.

På baggrund af afrapporteringer vedrørende ovenstående Centrale Udmelding er der dialog mellem Socialstyrelsen og kommunalbestyrelserne om, hvorvidt der på nationalt plan er en tilstrækkelig koordination, der sikrer det nødvendige udbud af højt specialiserede indsatser til målgruppen.

Børn, unge og voksne med svære spiseforstyrrelser (2015 og 2020)

Denne Centrale Udmelding sætter skarpt på udbuddet af tilbud til børn, unge og voksne med svære spiseforstyrrelser og behov for et højt specialiseret tilbud. Siden Socialstyrelsen meldte en Central

Udmelding ud vedrørende målgruppen i 2015, er der kommet flere tilbud til i Nordjylland, ligesom de nordjyske kommuner har indgået en samarbejdsaftale med Region Midtjylland (DASSOS) vedrørende højt specialiserede matrikelløse indsatser for denne målgruppe. Samarbejdsaftalen trådte i kraft 1. januar 2018 og løb til udgangen af 2020, hvorefter den er blevet fornyet i 2021. Samarbejdsaftalen skal sikre de nordjyske kommuners fortsatte tilgængelighed til den ekspertise, der er i Midtjylland, i forhold til borgere med spiseforstyrrelser, som har behov for socialt rehabiliterende matrikelløse ydelser. Samtidig har samarbejdsaftalen et eksplicit fokus på at udbrede viden om denne ekspertise, således at samtlige nordjyske kommuner kender de muligheder, der er for at trække på matrikelløse tilbud i Midtjylland.

De nordjyske kommuner oplever derfor ikke udfordringer i udbuddet af højt specialiserede tilbud til målgruppen.

Hvad er en Central Udmelding?

I forlængelse af evalueringen af kommunalreformen besluttede Folketinget at etablere en national koordinationsstruktur, som varetages af Socialstyrelsen. Formålet er at forhindre en uhensigtsmæssig afspecialisering af det højt specialiserede social- og specialundervisningsområde.

Socialstyrelsen overvåger udviklingen i målgrupper, tilbud og indsatser samt indsamler og formidler viden om effekt af indsatserne på området. I regi af national koordination kan Socialstyrelsen udsende centrale udmeldinger.

En Central Udmelding udsendes, hvis Socialstyrelsen vurderer, at der er behov for at sætte særligt fokus på en målgruppe for at sikre og videreudvikle udbud af indsatser til målgruppen.

Målgrupperne som overvåges af national koordination, er kendetegnet ved at være meget små målgrupper, som kommunerne sjældent ser, og hvor samarbejde og koordinering er særlig vigtigt både på tværs af den enkelte landsdel og på tværs af landet.

Det forstærkede samarbejde

Det forstærkede samarbejde er en overbygning til det ”almindelige” samarbejde i regi af Nordjysk Socialaftale, og beskytter få højt specialiserede og unikke tilbud i regionen. De få tilbud, der er omfattet af det forstærkede samarbejde, er udvalgt, fordi det er nogle af de mest specialiserede tilbud i regionen. Eftersom målgrupperne til de mest specialiserede tilbud ofte er små og komplekse, er det nødvendigt at have særligt fokus på bæredygtigheden på disse tilbud for at sikre, at de højt specialiserede kompetencer også fremadrettet er tilgængelige i Nordjylland.

For alle tilbud, der er med i det forstærkede samarbejde, gælder det, at der er:

- Beskyttende konkurrencevilkår.
- En systematisk og forpligtende dialog om både efterspørgsel og udbud.
- En forpligtelse til at indgå i tidlig fælles indsats, hvis der er behov for særlige initiativer eller dialog for at sikre tilbuddenes fortsatte bæredygtighed.

Tilbud under det forstærkede samarbejde udvælges af et ekspertpanel ud fra kriterier, der fokuserer på tilbuddets målgruppe, kompetencer og specialiseringsprofil, samt om det er det eneste tilbud af sin slags, der er i landsdelen.

Tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde

Følgende tilbud er omfattet af det forstærkede samarbejde for 2023-2024:

- **Neurocenter Østerskoven**
Målgruppe: Unge og voksne mennesker med moderat og svær til meget svær medfødt og erhvervet hjerneskade.
- **Specialbørnehjemmet Kvisten**
Målgruppe: Børn og unge med betydelig og varig nedsat funktionsniveau som har særligt behov for sygepleje.
- **Institut for Syn og Hørelse**
Målgruppe: Mennesker med nedsat syn og hørelse eller andre kommunikationsproblemer.

Evaluering af det forstærkede samarbejde

Det forstærkede samarbejde har eksisteret siden 2014 og vil i løbet af aftaleperioden for Nordjysk Socialaftale 2023-2024 blive evalueret med henblik på at vurdere, hvordan samarbejdet omkring de særlige tilbud kan organiseres og understøttes.

For mere information om det forstærkede samarbejde henvises til Sekretariat for Nordjysk Socialaftales hjemmeside.

Styring og økonomi

Nordjysk Socialaftale 2023-2024 sætter rammerne for kapacitets- og udgiftsudviklingen for tilbud omfattet af Nordjysk Socialaftale. Dette sker gennem Styringsaftalen, som beskriver de fælles regler og procedurer, der gælder for tilbud og indsatser omfattet af Nordjysk Socialaftale. Styringsaftalen fastlægger med andre ord spillereglerne for samarbejdet mellem køber og sælger.

Styringsaftalen lægger rammerne for økonomi- og kapacitetsudviklingen, herunder:

- Angivelse af hvilke konkrete tilbud der er omfattet af styringsaftalen.
- Aftaler om takst- og udgiftsudvikling.
- Aftaler om takstmodeller, herunder opdeling af takster i basis- og ydelsestakster.
- Aftaler om takstberegning.
- Aftaler om oprettelse, lukning og ændring af tilbud og pladser.
- Aftaler om afregning og betaling.
- Tilkendegivelse fra kommunalbestyrelserne om overtagelse af regionale tilbud.

Principper for samarbejde og styring

Styringsaftalen skal sikre, at tilbuddene omfattet af Nordjysk Socialaftale er økonomieffektive, har gennemsigtighed mellem pris og ydelse samt har de bedste muligheder for udvikling. Dette sikres blandt andet gennem følgende principper:

1. Dialog mellem myndighed og driftsherren
2. Incitament til effektiv drift
3. Taksterne skal være retvisende og omkostningsbaserede
4. Budgetsikkerhed for kommunerne og Regionen
5. Udvikling af tilbuddene

Ny styringsaftale for 2023

Styringsaftalen for 2023 er på alle væsentlige punkter en videreførelse af de eksisterende aftaler om finansiering, takstberegning og afregning. De væsentligste tilføjelser til styringsaftalen er:

1. Justering og præcisering af takstmodellen i forhold til tillægsydelse og forhandlede takster.
2. Nye regler for indregning af sundhedslovsydelse i taksten.

Det bemærkes, at der er usikkerhed i forhold til tidsperspektiverne i forhold til de nationale initiativer til opdeling af taksterne i en basis- og servicetakst. Af denne grund kan der for nuværende ikke sættes dato på

ikrafttræden for de enkelte initiativer, hvorfor tidsangivelser er udeladt af den endelige rammeaftale. Der vil blive fulgt op i DAS Social og taksgruppen, når der er nyt i forhold til tidsperspektivet for ikrafttræden af initiativerne.

Styringsaftalen for 2023 kan ses i bilag 5.

Side 15

Bilag

Bilag vedrørende udvikling og koordinering

Bilag 1:

Central udmelding – udviklingshæmmede med dom og behov for ophold på sikret afdeling

Bilag 2:

Central udmelding – gravide kvinder med skadeligt rusmiddelbrug og behov for døgnophold

Bilag 3:

Central udmelding – børn, unge og voksne med svære spiseforstyrrelser og behov for højt specialiseret indsats

Bilag 4:

Rapport vedrørende de lands- og landsdelsdækkende tilbud

Bilag vedrørende styring og økonomi

Bilag 5:

Styringstaftale 2023

Bilag 6:

Specifikke aftalevilkår for specialundervisningstilbud

Bilag 7:

Tilbudsvifte – takstfil 2022

Bilagene og status på arbejdet kan hentes her: www.nordjysksocialaftale.dk